

Verslag symposium “Beelden aan bed” op 26 november in Utrecht

“Hoe ontwikkel je de ideale overdracht?” Met deze vraag opende prof. Cor Kalkman, hoofd van het Kenniscentrum Patiëntveiligheid en hoogleraar anesthesiologie van de divisie Perioperatieve Zorg en Spoedeisende Hulp van het UMC Utrecht het symposium “Beelden aan bed” op 26 november in het Beatrix Theater in Utrecht. Het symposium was de afsluiting van een 2-jarig onderzoek naar overdrachten van de operatiekamer naar de recovery-afdeling en intensive care, uitgevoerd door het Kenniscentrum Patiëntveiligheid van het UMC Utrecht. De zeven deelnemende ziekenhuizen presenteerden tijdens het symposium hoe het hen gelukt is om hun overdrachten te verbeteren door in teamverband te kijken naar filmopnames van hun eigen overdrachten. De middag werd bezocht door 150 verpleegkundigen, artsen, beleidsmedewerkers, onderzoekers en kwaliteitsmedewerkers uit het hele land.

De keynote was voor prof. Rick Iedema, research professor in organisational communication en directeur van het Centre for Health Communication in Sydney, Australië. Zijn methode werd toegepast in het project “Beelden aan bed”. Iedema pleitte voor het trainen van klinici in het omgaan met de complexiteit van de zorg. Dit kan bereikt worden door *inhibition*: het stoppen van ingesleten gewoontes via videoreflectie en door *mindfulness*: het bewust zijn van de praktijk en veiligheid. “Wees voorbereid op onverwachte”, aldus Iedema.

“Overdragen is multi-tasken” (het gelijktijdig aansluiten van de patiënt aan de apparatuur en het geven van mondelinge informatie), dit bleek uit een beschrijvende analyse van de gefilmde overdrachten. Dr. Liesbeth van Rensen, senior onderzoeker van het Kenniscentrum Patiëntveiligheid liet daarnaast zien dat een structuur vaak ontbreekt en er nauwelijks gecontroleerd wordt of de overgedragen informatie wel begrepen wordt.

Vertrouwelijkheid, willen leren en durven confronteren zijn volgens Bas de Vries, trainer en adviseur UMC Utrecht, randvoorwaarden om in multidisciplinaire sessies te reflecteren op videobeelden. “Niet oordelen over elkaar, maar zuiver observeren wat er gebeurt.” Zo liet een anesthesioloog van de Isala Klinieken Zwolle aan de hand van eigen gefilmde overdrachten zien dat het ontbreken van oogcontact tijdens de overdracht ten koste gaat van de structuur van de overdracht. In het Canisius-Wilhelmina Ziekenhuis in Nijmegen bleken speciaal ontwikkelde overdrachtsformulieren en checklists nog niet optimaal gebruiksvriendelijk. Het project resulteerde in het ZGT in Almelo in een gecombineerde overdracht en time-out procedure aangeduid met het acroniem PIRAMIDE (**P**atiënt aansluiten, **I**dentificatie patiënt en dossiers, **R**elevante voorgeschiedenis en allergieën, **A**nesthesietechniek en operatie, **M**edische bijzonderheden, **I**nstructies ingevuld, **D**uidelijke overdracht, **E**inde overdracht: time out).

De multidisciplinaire sessies vormen een intensieve manier van leren, aldus de Vries. Het blijkt dat het geleerde een blijvend karakter heeft door de verandering vanuit de eigen perceptie en het gezamenlijk leren. Een anesthesiemedewerker uit het Elkerliek Ziekenhuis in Helmond vertelde dat hij het terugkijken naar zijn eigen overdrachten confronterend vond. Drie recoveryverpleegkundigen van het UMC Utrecht benadrukten het belang van het multidisciplinaire karakter van deze sessie, nooit eerder is er op deze manier gesproken over het werk dat men dagelijks met elkaar uitvoert. In het WKZ is men veel meer bewust bezig met de overdracht. Het overdrachtmoment is geëxpliciteerd: “Heb je alles begrepen? Oké, dan is deze patiënt nu van jou.” Tot slot gaf het Medisch Centrum Alkmaar aan structureel te gaan filmen als instrument voor verbetering en bewustwording.

Het symposium eindigde met een paneldiscussie bestaande uit Karin Suijker (verpleegkundig teamleider recovery UMCU), Jan Maarten van den Berg (inspecteur IGZ) en Prof. Rick Iedema. Met de aanwezigen in de zaal werd unaniem besloten dat het gebruik van videobeelden grote meerwaarde heeft bij het verbeteren van zorgprocessen zoals de overdracht.